

SAKĀMVĀRDI
PARUNAS
TAUTASDZIESMAS
ANEKDOTES

A decorative border surrounds the page, composed of a repeating sequence of geometric symbols: a vertical bar with three horizontal lines, a diamond, a six-pointed star, an upward-pointing triangle, a sun-like star, another upward-pointing triangle, another six-pointed star, another diamond, and another vertical bar with three horizontal lines. The symbols are arranged in a grid-like pattern along the top, bottom, and sides of the page.

Sastādījusi Inta Kalniņa

Redaktore Ilze Čerņevska

Mākslinieks Uldis Baltutis

A decorative border in gold surrounds the central text. The border consists of a repeating sequence of geometric symbols: a diamond, a six-pointed star, a triangle pointing up, a sun-like star with rays, a triangle pointing down, a six-pointed star, a diamond, and a trident-like symbol. The symbols are arranged in a grid-like pattern along the top, bottom, and sides of the page.

Sastādījusi Inta Kalniņa

Redaktore Ilze Čerņevska

Mākslinieks Uldis Baltutis

NO
VECVĒCTĒVU
GUORĪBAS
KLĒTS

SAKĀMVĀRDI
PARUNAS
TAUTASDZIESMAS
ANEKDOTES

SATURS

CILVĒKA MŪŽS

Dzīves ritums – bērnība, jaunība,
brieduma gadi un vecums8

Mīlestība spēj visu20

Veselība – dārgākā manta26

Esi apdomīgs nelaimē,
bet vēl apdomīgāks laimē30

BEZ DARBA NEKAS NO GAISA NEKRĪT

Kam dotas rokas, tam jāstrādā40

Jo vairāk ko māc, jo labāka dzīve47

Ko šodien aizkavēsi,
to mūžam nepanāksi55

Apdomīgums, rūpība un čaklums
ir kārtīga darba pamats61

CILVĒKU SAVSTARPĒJĀS ATTIECĪBAS
UN SADZĪVE

Radi un draugi – no atbalsta dzīvē
līdz rūpēm un vilšanos72

Kas nemieru sēj, tas nemieru pļauj82

Ne mana cūka, ne mana druva97

Kur saule lec, tur gaisma101

LATVIEŠU TAUTAS
ANEKDOTES

Ģimene – no mīlas jūtām
līdz bērnu audzināšanai110

Lauku ļaužu dzīve124

Pilsētnieki zaļumos
un lauku ļaudis pilsētā131

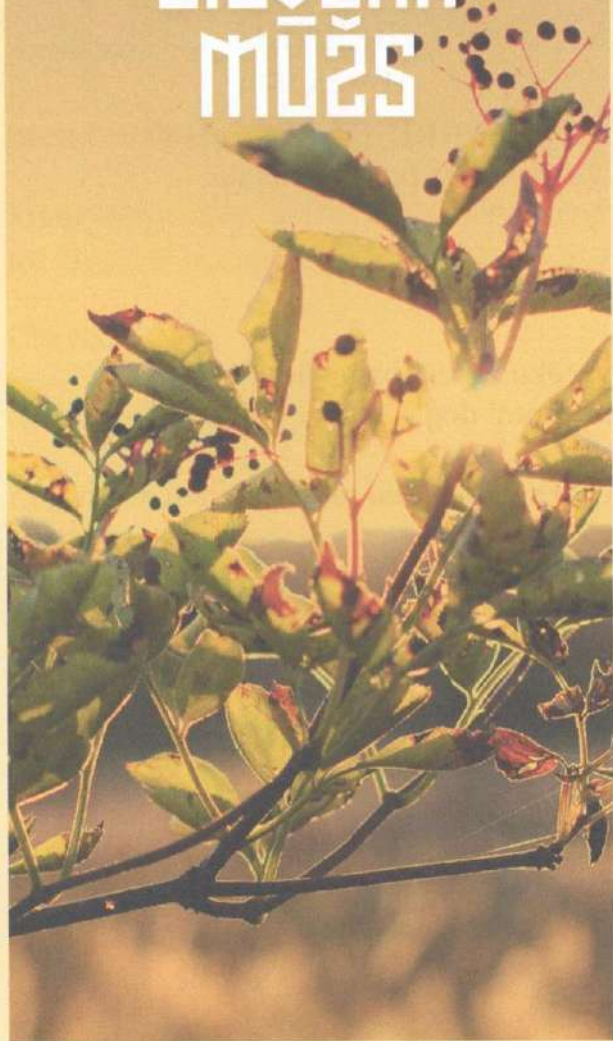
Muižkungu laikā138

Mācītāji un draudze148

NO
VECVĒCTĒVU
GUDRĪBAS
KLĒTS

*Daudz dieniņu mūžiņā:
cita laba, cita slikta.*

CILVĒKA
MŪŽS

DZĪVES RITUMS –
BĒRNĪBA,
JAUNĪBA,
BRIEDUMA GADI
UN VECUMS

Vecāku mīlestība ne ūdenī grimst,
ne ugunī deg.

Ceļa spieķi iedod tēvs, ceļa maizi – māte.

Saulītē silti, pie māmiņas labi.

Mātei bērns dārgāks par zeltu.

Labāk mātes rīkstes nekā pamātes
medus maize.

Svešas mātes vārds vairāk sāp nekā savas
mātes kūliens.

Daudz bērnu – daudz bēdu; bez bērna –
bez prieka.

Mazi bērni spiež klēpi, lieli – sirdi.

Bērnām bērna valoda.

Bērns bērna darbus dara.

Bērns un suns pazīst labu cilvēku.

Ko tu, bērns, zini no riteņiem, ka neesi
no braucējiem.

Ola vistu māca.

Nemāci kaķi peles ķert.

Aug sunītis, aug sunītim zobīni,
aug bērniņš, aug bērniņam niķīši.

Jēram jēra radziņi, bērnam bērna prāts.

Aug āzītis, aug radziņi.

Tupoša suņa lielumā, bet asi zobīni.

Nu ir liels – cīruļam līdz ceļiem.

Tam vēl mātes piens aiz lūpām.

Tam vēl slapjš aiz ausīm.

KAM DOTAS
ROKAS,
TAM
JĀSTRĀDĀ

Darbs – dzīves pamats.

Darbam zelta pamats.

Amatam zelta pamats.

Darbs – mūsu spēks un gods.

Darbs cilvēkam – otra veselība.

Darbs cilvēku uztur, bet slinkums maitā.

Darbs ir laimes avots.

Ja darbu nedarīsi, pats nedarīsies.

Cimdi paši kaktā neadās.

Zivs bez darba laivā nenāk.

Ar sausām biksēm vēžus neēdīsi.

Kas negrib art, lai negaida uz pļaušanu.

Kas sēj, tas pļauj.

Labāk strādāt, nekā vaidēt.

Darbs kaulus nelauž.

No miega maizi necep un putru nevāra.

Zem guloša akmens ūdens netek.

Kas nestrādā, tam nav ko ēst.

Ja negribi strādāt, kar zobus vadzī!

Kur rokas klēpī, tur zobi vadzī.

Uz akmeņa stāvēdams, mūžu
nenodzīvosi.

Kas ilgi guļ, tas salmus kuļ.

Kad rokas, kājas kustēs, zobiem darbs
netrūks.

* * *

Dieviņš deva, Dieviņš deva,
Dievs rokās neiedeva;
Vajag čaklu kāju, roku,
Vajag gudra padomiņa.

Acis darba izbijās,
Rokas darba nebijās.
Rokas darba nebijās,
Zinājās padarīt.

Kā varēja badu mirt:
Divi rokas, divi kājas?
Kā gailītis nenomira
Ar divām kājiņām?

Neba maize pati nāca
Bagātā vietinā:
Nav saulīte uzlēkusi,
Jau sirmīši nosvīduši.

MUIŽKUNGU LAIKĀ

Talsos dzīvojis kāds barons Hāns jeb, kā visi viņu saukuši, Vircavas Hāns. Viņš pats bijis ļoti devīgs kungs, bet viņa sieva bijusi ļoti skopa.

Vienreiz, kad pats barons aizbraucis, lielmāte likusi pasaukt mūrnieku, lai tas nokrāso rakstāmistabai griestus. Salīguši par trim rubļiem. Tikko istaba bijusi gatava un lielmāte samaksājusi trīs rubļus, barons pats arī bijis klāt. Saticis durvīs mūrnieku un uzprasījis, ko viņš tur meklējot. „Nokrāsoju rakstāmistabai griestus,” paskaidrojis mūrnieks. „Cik tad lielmāte tev samaksāja?” – „Trīs rubļus.” – „Tik daudz?” iesaucies Hāns. „Atdod man viņus!” Mūrnieks izvilkis no kabatas naudu un atdevis kungam. Hāns, redzēdams, ka turpat pie durvīm stāv viņa sieva, gribējis to pakaitināt un iedevis mūrniekam piecus rubļus. Sieva no dusmām aizbēgusi projām. „Nekas, sirsniņ,”

nosaucis viņai barons pakaļ, „mūrniek, atdod man to naudu!” Mūrnieks arī otro reizi atdevis naudu. Hāns izņēmis no kabatas desmit rubļus un iedevis tos mūrniekam. Sieva, kas to atkal bija redzējusi, plīsusi gandrīz no dusmām. Bet Hāns par to sirsnīgi smējies.

Hāns, ar savu muižkungu no Talsiem mājā braukdams, ceļā sastapis kādu sieviņu, kura nākusi uz Talsiem. Viņš tūliņ licis apturēt zirgus un prasījis: „Ko tu, sieviņ, darīsi Talsos?” Šī atbildējusi: „Gribu sivēniņu pirkt.” – „Nu, cik tad tev naudas ir?” – „Viens rublis un vēl dažas kapeiciņas,” sieva atbildējusi raudulīgā balsī. „Nu, tad še piecnieks un nopērc krietnu vep-rēnu!” To izteikdams, Hāns uzšāvis zirgiem un aizbraucis.

Bet Hāna muižkungs bijis skops cilvēks. Viņš neganti pukojies par šo joku un bijis zils no dusmām. Hāns, nevarēdams paciest viņa pukošanos, uzsaucis: „Nu kas nu tur ko lamā-ties? Var jau dabūt atpakaļ.” Tā viņš licis griezt zirgus atpakaļ un braukt sieviņai pakaļ.

Muižkungam jau nu, protams, tūliņ lai-mīgāka seja. Bet ko Hāns? Viņš uzklēdzis jau pa gabalu: „Ē, sieviņ, pagaid, še vēl piecnieks! Mans muižkungs saka, ka pa to naudu nevar ne klibu cāli nopirkt.”

Hāns reiz stāvējis uz lievenēm durvju priekšā un ar spieķi daudzījis no lievenēm cementa gabalus. Piepeši jautājis sulainim, kas tās trepes esot taisījis. „Mūrnieks Melherts,”

Pie kāda kunga dzīvojis pavecs piķieris. Kungs mīlējis bieži iet uz medībām, bet mežs bijis aiz upes. Piķierim katru reizi vajadzējis kungu pārnest pāri upei. Reiz, lai tiktu vajā no nepatīkamās nastas, piķieris upē meties atmu-
guriski kungam virsū. Augšā uzlēcis, tas ie-
saucies: „Vai, ka tik jūs nesaslapējaties!” No tās
reizes kungs nekad vairs nelicis sevi nest pāri
upei.

Reiz vecos laikos kāds barons gribējis
izjokot vienu zemnieku. Viņš piebraucis pie
krogus ar tikko pirktu zirgu un prasījis zem-
niekam: „Saki, vecais, – kā man būs zināt, vai
šis zirgs ir jauns vai vecs?” Zemnieks, noņēmis
cepuri un, cienīgi paklanīdamies, atbildējis:
„Cienīgs, žēlīgs lielskungs, tas viegli izdarāms:
iebāziet viņam degunu mutē, ja būs jauns, tad
būs karsts, bet, ja vecs, tad auksts.”

Kad Bikseres barons Magnuss ticis gla-
bāts, mācītājs pie kapa runā teicis: „Bija gan
viņš bargs kungs – bet labs!”

Pēc apglabāšanas zemnieki aiznesuši un
uzlikuši uz Magnusa kapa bļodu ar asinīm, jo
viņš tik daudz esot izlējis zemnieku asinis, tos
pērdams. Un uz krusta uzrakstījuši: „Še tev
piecdesmit un še tev sešdesmit!” Jo Magnuss
citādi nemaz nevēlējis ļaudis pērt, ka par katru
ī mazāku nieciņu – piecdesmit un sešdesmit
rīkšu.

Dzīvojis reiz kāds bagāts kungs, kurš
bijis ļoti slinks, tā ka pats nav viņš iet kājām,

SIA „IZDEVNIECĪBA AVOTS”
grāmatu vairumtirdzniecība
un mazumtirdzniecība:
Puškina ielā 1a, tālrunis: 26692132
Grāmatas var iegādāties arī
www.avotsabc.lv

© IZDEVNIECĪBA AVOTS

© Inta Kalniņa, teksts

© Uldis Baltutis, noformējums

© Ulrike Leone, Zahaoha, AnnaER, Thomas B, Jill Wellington
Pixabay.com, izmantotas fotogrāfijas

Reģistrācijas apl. Nr. 000330791

SIA „Izdevniecība Avots”, Puškina ielā 1a, Rīgā, LV-1050

ISBN 978-9934-590-39-9

NO VECVECTĒVU GUDRĪBAS KLĒTS.

Sakāmvārdi, parunas, tautasdziesmas, anekdotes.
Sast. Inta Kalniņa. – Rīga: „Izdevniecība Avots”, 155 lpp., kr. il.
Grāmatā apkopoti un tematiski sagrupēti folkloras žanru
izlases elementi. Grāmata domāta plašam lasītāju lokam.